

Elgbeitetaksering i Agder 2021

Kortrapport (Faun rapport R18-2021)

Meland, M., Rolandsen, S., Engh A., Sulheim, L.A., Haugen M.B., Åsan, E. og Opsahl, O.M.E. 2021. *Elgbeitetaksering Agder 2021 - kortrapport. Faun rapport R18-2021. Faun Naturforvaltning. 2s.*

Bakgrunn

En elgbeitetakst gir oversikt over elgens beitetilgang og utnyttelse av de viktigste beiteplantene. I beitetaksten registrerer man data fra de viktigste beiteplantene som inngår i elgens vinterbeite. Foruten å gi et «øyeblikksbilde» på dagens beitetrykk, vil periodevise beitetakseringer gi muligheten til å følge og dokumentere endringer i beitetrykk.

I Aust-Agder kjenner vi ikke til at det er gjort beiteundersøkelser de siste 10 årene. For kommunene i tidl. Vest-Agder ble det gjennomført en større regional takst våren 2017.

For å øke kunnskapsgrunnlaget om elgbeite for hele fylket tok Agder fylkeskommune initiativ til gjennomføring av en omfattende elgbeitetaksering i 2021. Denne kortrapporten redegjør for de viktigste funnene. For redegjørelse av vurderingene og anbefalingene gjort for den enkelte kommune vises det til den fullstendige rapporten. Faun Naturforvaltning AS har gjennomført prosjektet.

Materiale og metode

Beitetakseringen ble gjennomført som bestandsavhengig overvåkingstakst etter «Solbraametoden 2008» der siste års beiting på de utvalgte indikatorartene (furu, bjørk, ROS, gran og eik) ble vurdert. ROS=rogn, osp, selje og vier.

Det ble taksert 539 bestand totalt, tilsvarende ca. 23 950 daa tellende elgareal og 12 500 daa produktivt skogareal bak hvert takserte bestand (Tabell 1).

Det tilstrebes å taksere om lag 30 prøveflater per bestand. På hver prøveflate registreres antall, gjennomsnittshøyde og beitegrad/beitetrykk for hver indikatorart.

Tabell 1. Antall takserte bestand i de ulike kommunene i Agder, tellende elgareal, andel produktiv skog samt tellende elgareal/produktivt skogareal per takserte bestand per kommune. *I Bykle ble det gjennomført en bestandsuavhengig overvåkingstakst.

Kommune	Tellende elgareal (daa)	Prod. skog (daa)	Takserte bestand 2021	Tellende elgareal per bestand (daa)	Produktiv skog per bestand (daa)
Arendal	190406	162572	15	12694	10838
Birkenes	662817	438329	36	18412	12176
Bygland	653526	226241	19	34396	11907
Bykle	327430	60965	5*		
Evje og Hornes	529643	293529	24	22068	12230
Farsund	226500	88368	10	22650	8837
Flekkefjord	447649	200928	17	26332	11819
Froland	612506	442629	41	14939	10796
Gjerstad	445800	222856	18	24767	12381
Grimstad	242524	165480	15	16168	11032
Hægebostad	389641	128397	15	25976	8560
Iveland	242899	186523	15	16193	12435
Kristiansand	496301	418991	34	14597	12323
Kvinesdal	676216	240134	20	33811	12007
Lillesand	108883	117795	10	10888	11780
Lindesnes	857499	594639	48	17865	12388
Lyngdal	573542	334545	27	21242	12391
Risor	147151	123126	15	9810	8208
Sirdal	701159	73622	20	35058	3681
Tvedestrand	192850	153382	15	12857	10225
Valle	525030	114792	15	35002	7653
Vegårshei	318503	272629	22	14477	12392
Vennesla	354946	262662	22	16134	11939
Åmli	1092362	568908	46	23747	12368
Åseral	504718	128693	15	33648	8580
Sum	11520501	6020735	539	23951	12517

Resultater

Agder

Den gjennomførte elgbeitetakseringen viste et gjennomgående middels beitetrykk på elgens viktigste beiteplanter i kommunene i Agder, der ROS-artene (og eik) som oftest er overbeita (beitetrykk >35 %). I snitt var uttaksprosentene i Agder for furu 12 %, bjørk 9 %, ROS 49%, eik 54 % og gran 0,2 %.

På regional skala er beitetrykket på elgens viktige beiteplanter fortsatt høyere enn det som anses som bærekraftig. Vi fant generelt sett det høyeste beitetrykk i deler av Setesdal og østover i fylket, og et generelt lavere beitetrykk i vest og langs kysten.

Beitetrykk

I hele 77 % av de undersøkte bestandene ble det registrert overbeite på enten furu, bjørk eller ROS-artene. ROS-artene var overbeita (>35 %) i 21 av 25 kommunene i Agder. Det gjennomsnittlige beitetrykket på de andre beiteplantene var betydelig lavere, og varierte for furu fra 0 – 28 % og for bjørk fra 1 til 17 % på kommunenivå. Beiteskader på furu eller gran forekommer kun sporadisk.

Aust-Agder og Vest-Agder

Vi fant høyest plantetetthet av bjørk, ROS-artene og gran i Vest-Agder (VA), mens tettheten av furu var markert høyere i Aust-Agder (AA). Dette sammenfaller med at boniteten i undersøkte bestand i snitt var høyere i VA. Tilgangen på beiteplanter var altså høyere og beitetrykket lavere i VA, sammenlignet med AA. Dette henger sammen med at tettheten av elg i VA synes å være noe lavere enn Aust-Agder per dags dato.

Beitepotensiale: Det er betydelig variasjon i elgens tilgjengelige beitepotensial i fylket. Samlet sett fant vi høyest planter per daa og dermed det høyeste beitepotensialet i Kristiansand (917), Risør (883), Farsund (841) og Arendal (831). I «Fjellkommunene» Bykle (252), Åseral (317) og Sirdal (365) fant vi det laveste beitepotensialet.

Utviklingen i Vest-Agder

Siden forrige beitetaksering i kommunene i Vest-Agder i 2017 har beitetrykket på furu og ROS-artene økt med hhv. 5 og 6 %. Dette sammenfaller med at tettheten av elg har hatt en forsiktig økning og at bestandskondisjonen har hatt en svak negativ

utvikling i samme periode. Registrert tetthet av elgmøkk har også økt. Vi fant en relativ lik tetthet av planter mellom takstene som tyder på at tilgangen på beiteplanter har holdt seg relativt uendret. Den største økningen i beitetrykk fant vi i Kristiansand og Lindesnes. I Åseral har beitetrykket samlet sett avtatt.

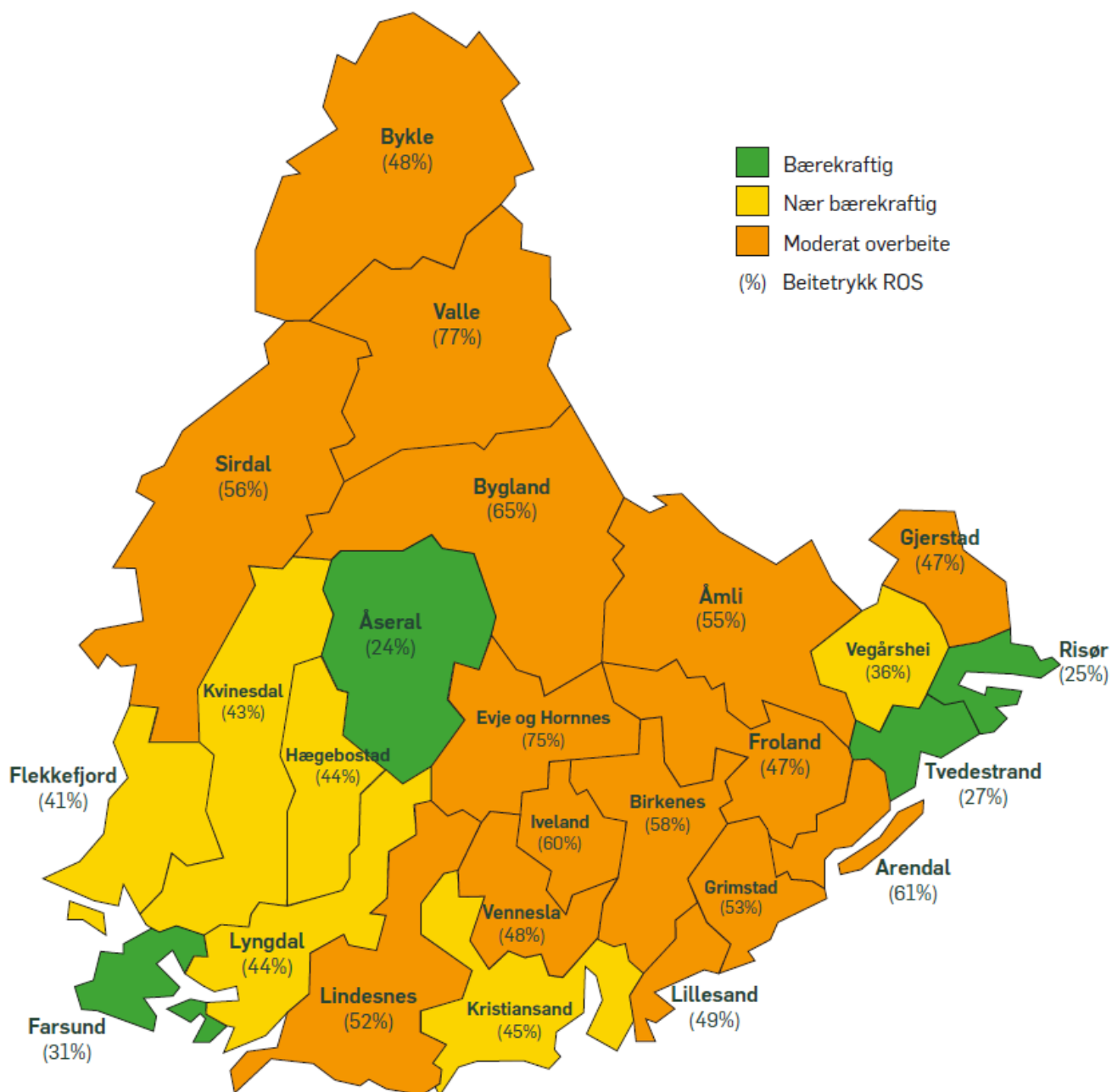
Veien videre

Resultatene fra vår undersøkelse bygger opp under antagelsen om at begrenset tilgang på kvalitetsfôr fortsatt er en viktig årsak til at bestandskondisjon hos elgen i Agder fortsatt er lav.

For å oppnå et mer bærekraftig beitetrykk for ROS-artene og styrket bestandskondisjon, anbefaler vi en svak reduksjon i tettheten av elg i de fleste kommunene. I Farsund, Risør og Åseral har vi anbefalt en stabilisering av elgtetthet. Jaktuttaket i de fleste kommunene i Agder må økes dersom det skal være realistisk å oppnå et mer bærekraftig beitetrykk for ROS-artene. De viktigste resultatene og anbefalingene er oppsummert i tabell 2 og figur 1.

Tabell 2. Oversikt over møkketetthet, beitetrykk på beiteplantene, andelen bestand i prosent der minst 1 art er overbeita (furu, bjørk eller ROS), tilstanden på beitetrykket samt anbefaling til fremtidig utvikling i elgtetthet for hver av kommunene og regionene som inngikk i taksten. Tilstanden på beitetrykket er definert som enten «bærekraftig» (ingen av indikatorartene overbeita), «nær bærekraftig» (minst en indikatorart overbeita, men med beitetrykk mellom 35-45%) og moderat overbeite (minst en indikatorart overbeita, og med beitetrykk over 45 %). I vurdering av tilstanden på beitetrykket er ikke eik tillagt vekt.

Kommune	Tilstand beitetrykk 2017	2021							Andel bestand der 1 eller flere arter var overbeita (%)	Tilstand beitetrykk 2021	Anbefalt utvikling i elgtetthet	Kortsiktig fremtidig uttak bør
		Møkk (pr daa)	Beitetrykk Furu (%)	Beitetrykk Bjørk (%)	Beitetrykk ROS (%)	Beitetrykk Eik (%)	Beitetrykk gran (%)					
Arendal	-	9	17	10	61	60	0,0	100	Moderat overbeite	Reduksjon	Øke	
Birkenes	-	3	5	10	58	54	0,6	81	Moderat overbeite	Svak reduksjon	Økes noe	
Bygland	-	12	27	14	65	100	0,2	100	Moderat overbeite	Reduksjon	Øke	
Bykle	-	1	0	17	48	-	1,0	40	Moderat overbeite	Svak reduksjon	Økes noe	
Evje og Hornes	-	5	8	9	75	45	0,8	92	Moderat overbeite	Reduksjon	Øke	
Farsund	Bærekraftig	2	13	1	31	35	0,2	70	Bærekraftig	Stabilisere	Opprettholdes	
Flekkefjord	Nær bærekraftig	<1	8	3	45	18	0,3	59	Nær bærekraftig	Svak reduksjon	Øke	
Froland	-	1	8	16	47	65	0,1	85	Moderat overbeite	Svak reduksjon	Økes noe	
Gjerstad	-	16	12	12	47	59	0,0	78	Moderat overbeite	Svak reduksjon	Økes noe	
Grimstad	-	1	4	9	53	50	0,0	93	Moderat overbeite	Svak reduksjon	Økes noe	
Hægebostad	Moderat overbeite	3	15	8	44	16	0,6	80	Nær bærekraftig	Svak reduksjon	Økes forsiktig	
Iveland	-	3	4	10	60	0	0,0	87	Moderat overbeite	Svak reduksjon	Økes noe	
Kristiansand	Bærekraftig	10	17	9	45	43	0,1	74	Nær bærekraftig	Svak reduksjon	Økes noe	
Kvinesdal	Nær bærekraftig	1	22	6	43	22	0,0	75	Nær bærekraftig	Svak reduksjon	Økes forsiktig	
Lillesand	-	2	14	11	49	58	0,2	80	Moderat overbeite	Svak reduksjon	Økes noe	
Lindesnes	Nær bærekraftig	6	15	5	52	49	0,1	79	Moderat overbeite	Svak reduksjon	Økes noe	
Lyngdal	Nær bærekraftig	3	15	4	44	22	0,1	70	Nær bærekraftig	Svak reduksjon	Økes noe	
Risør	-	10	25	12	25	54	0,1	53	Bærekraftig	Stabilisere	Opprettholdes	
Sirdal	Moderat overbeite	4	13	6	56	100	0,6	85	Moderat overbeite	Svak reduksjon	Øke	
Tvedestrand	-	6	28	10	27	51	0,0	60	Bærekraftig	Svak reduksjon	Økes forsiktig	
Valle	-	4	10	10	77	-	0,2	80	Moderat overbeite	Reduksjon	Øke	
Vegårshei	-	4	9	10	36	53	0,0	77	Nær bærekraftig	Svak reduksjon	Økes noe	
Vennesla	Nær bærekraftig	7	9	13	48	64	0,0	73	Moderat overbeite	Svak reduksjon	Økes noe	
Åmli	-	6	11	14	55	71	0,1	74	Moderat overbeite	Reduksjon	Øke	
Åseral	Nær bærekraftig	<1	2	6	24	0	0,5	33	Bærekraftig	Stabilisere	Opprettholdes	
Aust-Agder	-	6	11	11	52	56	0,2	81	Moderat overbeite	Svak reduksjon	Økes noe	
Vest-Agder	Nær bærekraftig	4	14	6	46	43	0,1	72	Moderat overbeite	Svak reduksjon	Økes noe	
Agder	-	5	12	9	49	54	0,2	77	Moderat overbeite	Svak reduksjon	Økes noe	

Figur 1. Samlet tilstandsvurdering av beitetrykk for kommunene i Agder i 2021. Beitetrykk for ROS-artene er angitt i prosent i parentes.

